

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 139
תמוז תשע"ו

מוקד העירוב השכונתי
בני ברק
054-84-83-320

התעוררות רבה לברר מראש על עירוב כשר ומהודר

במערכת הטלפונית של "מוקד העירוב" מתקבלות פניות רבות בכל ימי השבוע, מאנשים שמבקשים לברר על רמת כשרות העירובים, במקומות שהם עומדים לנפוש בימי בין הזמנים. בדבר זה אנו רואים שינוי עצום שחל בשנה זו. בעבר הטלפונים היו מגיעים רק ביום שישי, חלקם התקשרו בבוקר כשכבר עלו על האוטובוס, וחלקם רק אחרי צהריים כשכבר היו באמצע להעמיד את הסירים על הפלטה, פתאום נזכרו שצריך לשאול משהו אם יש עירוב באזור. ורק באותו ערב שבת היו עושים את הברור, במצב שכבר נמצאים במקום, ואין כמעט מה לעשות, אפילו אם רק צריכים תיקון קל בגדר, או לעשות צורת הפתח אחת, בקושי יש זמן לכך. ובהרבה מקרים לא היו יכולים לאכול את סעודת השבת בלי לטלטל, וכמובן שבמצב כזה נאלצים לחפש סברות להקל. אבל בשנה זו מתקשרים כבר כעת, שלשה שבועות לפני אותו "ערב שבת" שבו ימצאו את עצמם בישוב הנידח, בקצה הצפוני או

עובדי המוקד בישוב חזון יהואל עושים צה"פ עם לחיים להבדיל שמת קוצים - קרפף

הדרומי של ארץ ישראל, אברכים מבררים עבור בני משפחתם, הורים עבור ילדיהם שנוסעים עם הישיבה, ואנשי הצוות שבישיבה, שואלים על העירוב בישוב פלוני בעוטף עזה, וישוב אלמוני בקצה רמת הגולן. לא לכל השאלות אנו יכולים מיד לתת מענה, חלק גדול ממקומות אלו עדיין לא נבדקו ביסודיות, ויש צורך לשלוח שליח מיוחד לבדוק אותם. אבל בזכות הציבור נוסף לרשימה מידי שבוע, עוד מקומות שנבדקו והוגדר מצבם, חלקם גדורים היטב, חלקם צריכים תיקון קטן או לבדוק ביום שישי דבר מסוים, וחלקם לצערנו אינם כשרים כלל, או בדיעבד גדול. במקרים אלו המשפחה והקבוצה נדרשת לארגן את המשפחות עם התינוקות במצב שיוכלו להישאר בבית כל השבת, ולאכול את הסעודות באותו בנין, ולא להיכשל ח"ו בטלטול האסור.

התפשטות הידיעה להימנע מלטלטל בישובים ובמקומות נופש

גם בענין ההימנעות מלטלטל במקומות מופקקים, או שאינם בדוקים, ניכרת התחזקות עצומה מצד המתקשרים למוקד. בעבר אנשים היו מוציאים מהמשיב שיאמרו להם שבדיעבד הם יכולים בשעת הדחק, ע"י קטנים, לטלטל בישוב המסוים שבו הם "נאלצים" לבחור לנפוש בשבת. לעומת זאת בשנה זו אנשים מתקשרים לברר מתוך הבנה בסיסית ומוכרחת, אם העירוב אינו מהודר או שאינו כשר לכתחילה, אלא מוגדר "בעייתי", הם ילמדו גם את הנשים והקטנים שלא להוציא שום דבר לחוץ.

הם לא צריכים לשמוע דוקא את התשובה החדה "פסול אפילו בשעת הדחק", אם התשובה היא שהעירוב "בעייתי", זאת אומרת שלפי פסקי המשנ"ב ופוסקי זמנינו יש בו דבר שאינו ע"פ הכרעת ההלכה, אם כן ברור שנומנים מלטלטל לגמרי. הם מבינים שנופש זה לא שעת הדחק, ואם העירוב הוא רק לשעת הדחק, לא בוחרים בכזה נופש. מהמצוות אין אף פעם חופש, נופש שמביא ח"ו לזלזל בשמירת שבת, אינו נופש. שווה להישאר כל השבת בתוך הצימר, ולא להיכשל ח"ו בטלטול האסור. עירוב במושב, בדרך כלל הוא לא במצב שמתיר לנו לתת לנשים לטלטל, ואפילו לא לילדים קטנים. למושבים אין תקציב למפקח מומחה, ונותנים את התפקיד לאדם שאומר במפורש שלא למד, רק קושר חוטים, והתוצאה בהתאם, יש חוטים אבל עירוב אין. למרות שזה המצב, בכל זאת מתקשרים ומבררים, כי יש מספר ישובים שכשרים בשעת הצורך לקטנים, אבל הרוב האוכלוסים גם לקטנים אינו כשר, ולכן, אם אין מידע מוסמך המותאם לבני תורה, לא נסמוך על שמועה שיש שם עירוב, לא מספיק דברי המשכיר שהעירוב מהודר, אלא בדבר כל כך בעייתי צריך כשרות מוסמכת.

את הדברים האלו אנו שמחים לזכור גם מהמתקשרים ומאנשים אחרים, ויתן ה' שנוכח כולנו לקיים את ההלכות כראוי, לדעת היכן מותר לבני המשפחה לטלטל, וכנגד זה ללמד את בני המשפחה להימנע ולהישמר מלטלטל, במקומות שלא התברר שהעירוב בפיקוח שבועי של מומחה בקי וכשר.

בדיקת כמה עירובים שכונתיים בערים הדרומיות

בשבוע זה יצאו ממוקד העירוב למסע ארוך, להסתובב ולבדוק מספר עירובים בקהילות חרדיות, בערים המרוחקות בדרום הארץ. מבין העירובים השכונתיים שנבדקו השבוע היה עירוב מהודר, שהאחראי ביקש לדעת מה עוד כדאי לו לתקן בשביל שהעירוב יהיה כשר לכתחילה, ואף רכש כמה לחיים מברזל כדי להוסיף בהידור, בעשיית לחיים יציבות, תחת הקרשים והפחונים הקשורים באזיקונים וחוטו ברזל. עירוב שני היה במצב כשר גם ברמה השכונתית עם לחיים, אבל חלקם לא היו יציבים כדבעי. ועירוב שלישי שלצערו היה פסול ממש מכמה סיבות בכמה מקומות, מחמת לחיים שלא היו תחת החוט, ופירצות שאין בהם דין עומד מרובה, צוה"פ שעוברת מעל הצרות סגורות ועוד.

הנהג שהתנדב לעשות את הנסיעה הארוכה, על מנת לסייע לציבור ולהוסיף לעצמו בדיעת ההלכות, בהיותו עוסק בעירוב באזור מגוריו, כשהגיע לעירוב הזה הוא התבטא בחריפות ובכאב, ואמר שהדברים המתגלים כאן, מדכאים ממש! לראות מקום שהשקיעו בלחיים מברזל, חיברו אותם חזק וטוב, השקיעו כסף והשקיעו זמן, ובגלל שלא הוסיפו לקחת מומחה לעירובים אין להם עירוב, פשוט אין. העירוב פסול ללא ספק. ולא מספיק לו תיקון אחד או חמשה תיקונים, יש בו הרבה מאוד מקומות שצריך לנסר את הלחיים, ולהעמיד ולחבר אותם מחדש אותם במקום הנכון. וכן להוסיף או לשנות את מקומם של כמה עמודים. נורא ואיום.

במקרים אלו דרכנו שלא לציין ולא לרמוז, על מה מדובר, איזה שכונה, איזה עיר, או איזה אזור. למרות שהקוראים חושבים שזו תהיה התעללת הכי גדולה, שאנשים ידעו להיזהר מלטלטל במקום הזה, שרתי מודבר באזור חרדי, ומן הסתם רבים נוסעים לשם וגרים שם. אבל אנו מוכרחים שלא להעלותם על הכתב, מפני כבודם. הם לא עשו זאת במזיד, אלא הם שוגגים ממש, זה נובע מחוסר מודעות לגודל הטעויות שיכול לעשות מי שאינו בקי בהלכות. אנשים חושבים מה כבר אפשר לטעות, והמציאות כל פעם מגלה מחדש – יכול להיות שישקיעו אלפי שקלים, ולא יהיה עירוב!

מהטעויות לומדים, יעבור שבוע או שבועיים, חודש או חודשיים, ואולי שנה, ובעז"ה יהיה שם עירוב כשר. הבעיה תחלוף, אבל הכתב נשאר לאורך זמן, הרושם שנוצר על המקום לא יוצא לעולם, ולכן שם המקום נגזר ומוסתר. מערכות היחסים בעולם הזה, רגישים מאוד כידוע, וצריך בכל מקום לפעול בחכמה, אבל בסה"כ כולם רוצים לתקן, כולם רוצים לקיים, כולם רוצים שיהיה טוב וכשר. ועלנו מוטל רק לברר, לפני שנוסעים למקום כלשהו, שעדיין רמת כשרות העירוב שבו אינה מוכרת לנו, נרים טלפון, נשאל, ויהי רצון שנוכח לתקן ולא להיכשל.

קיר נמוך שיוצר פירצה בין הלחי למחיצה

באחד העירובים שנבדקו התעוררה שאלה בענין פירצה בין הלחי למחיצה. היה מקום אחד שהחלק התחתון של הקיר (בגובה כחצי מטר) היה רחב, והחלק העליון היה צר ממנו ב-30 ס"מ, והלחי שעמד לפני הקיר

פירצה בין הלחי לקיר העליון

עמד לפני החלק התחתון של הקיר, [ונך צריך להיות, כי אם היו מעמידים אותו מעל הקיר הנמוך, הוא היה מחיצה תלויה כמ"ש בגליון 136]. יוצא שבחצי העליון של הלחי יש רווח של יותר מג' טפחים עד הקיר, וא"כ זו פירצה בין הלחי לקיר. ואמנם בחלק התחתון הוא צמוד לקיר, מ"מ כיון שלחלק התחתון של הקיר אין גובה י" טפחים, אין לו דין מחיצה, וממילא במקום הזה יש פירצה, וצריך שהלחי יהיה סמוך למחיצה.

והנה בדיון פירצה בין הלחי למחיצה, יש מקרים שהפירצה בקרן זווית, וברור שהיא אוסרת לבני טפחים כמו כל פירצה. אבל גם במקום שהפירצה בקו ישר עם הצוה"פ, ובגדר לומר עומד מרובה ע"י הצוה"פ שדינה כמחיצה, הביא המשנ"ב (ס' שס"ג ס"ק ב"ג) מחלוקת אחרונים, וכתב שנכון להחמיר גם ברחוק רק ג' טפחים מן הכותל, שלא להתיר ע"י דין עומד מרובה, אלא לסתום את הפירצה, [ובד' טפחים יש לאסור אם לא בשעת הדחק]. לפ"ז בציור הזה שבין הלחי לכותל יש ג' טפחים שבהם גובה הקיר הוא רק ה' טפחים, הרי זו פירצה שאינה פוסלת לכל הדעות, אבל לפ"ד המשנ"ב צריך לתקן אותה לכתחילה.

הכדל בדין כשהפירצה בלחי אחד או בשניים

אבל החזו"א (סי' ע" ס"ק י"ד) הביא את שיטת המקור חיים, שאם בצד אחד צורת הפתח סמוכה למחיצה, אפשר לדון בצד השני דין עומד מרובה [ואכמ"ל בטעם הדינים]. לפ"ז אמר הבודק לשניים שהתלוו איתו, שהבעיה הזו אינה פוסלת לגמרי, כיון שהפירצה היא רק בצד אחד, והיא לא בקרן זוית (בסיבוב), וא"כ לפי החזו"א היא כשרה. אמנם במשנ"ב נראה שלא נקט כדברי המקור חיים, [שהביא את דבריו בשעה"צ בסוגריים], ובאמת בעירובים השכונתיים [ולכתחילה גם העירוניים], מקפידים שלא להשאיר פירצה אפילו בצד אחד של צורת הפתח.

לחי פולקום הכוללים מהקיר ולחי לחי חתום מהקיר

עברו הבודקים לצד השני של אותה צורת פתח, ושם גילו שוב את הבעיה הזו, ועי"ז היא נעשתה חמורה יותר. היו שם שני לחיים, לחי אחד בנוי עם הקיר ממש, ע"י שהוסיפו בלוקים הבלטים מן הקיר, וצבעו את הבנין יחד עם התוספת של הבלוקים. במקרה כזה הלחי כשר, למרות שהוא חלק מהקיר, וקיר עצמו אינו כשר לשמש עמוד של צוה"פ, משום שכאן הוא בולט מן הקיר, והוא נחשב כתוספת בפני עצמה [ויש כאן מקצת סתימת הפתח]. ודין זה מבואר ברמ"א (סי' שס"ג ס"ז) שאפשר לעשות לחי אפילו מסיד (טיח) מחוי בכותל. א"כ הלחי הזה כשר. אלא שהאחראי הוסיף ועשה לחי אחר מברזל רחוק מהקיר, והסיבה שלו הם הבחינו מיד, מפני שמעל הלחי שבקיר עשו שני מזגנים, והצינורות של המזגנים ממלאים את הרווח שבין המזגן לקיר, ומפסיקים בין הלחי לבין החוט. ובדין זה כתב המשנ"ב (סי' שס"ג ס"ק ק"ב) שאם יש גג המפסיק בין הלחי לחוט, לא הוי צורת הפתח. [ועי' מה שכתבנו בזה לעיל גליון מס' 130, 133, וכאן זה יותר חמור כי הצינורות מלאו את כל החלל].

בעקבות הבעיה שנוצרה בלחי שבקיר, כנראה שהאחראי אמר לפועל שיעשה לחי אחר מברזל מרוחק מהקיר. וכך הפועל עשה, והרחיק את הלחי 40 ס"מ מהקיר. אבל כפי המבואר לעיל נהיתה לו בעיה אחרת, שיש פירצה בין הלחי למחיצה. ועכשיו זה כבר פירצה משני צידי הפתח, וביזה גם החזו"א לא התיר. במקרה, כזה שצריכים להרחיק את הלחי מהמחיצה, צריכים להוסיף עוד מחיצה, או לפחות מקל עד גובה י' טפחים שיעמוד באמצע שיהיה לבוד [פחות מג' טפחים מומנו עד הקיר, וממנו עד הלחי], ואז הפירצה נחשבת כסתומה.

התוצאות הידועות כשהעובד מתקין ללא מומחה לעירובים

לאחר שהם דנו בבעיה הזו, והאם היא פוסלת לגמרי, או שבשעת הדחק זה כשר בדיעבד, העיר אחד מהמשתתפים שנראה שהחוט לא מעל הלחי. החוט היה קשור בגובה שלש קומות, והיה מקום לטעות במראה העין. הבודק הוציא את הבקבוק הידוע, ומדד את מקום החוט, והנה הוא 40 ס"מ רחוק מהלחי! כולם נדהמו מהמצב, ע"ז כבר אין ספק, ברור שאין כאן עירוב כבר כמה חודשים, אך יתכן שעושים לחי חדש, ומעמידים אותו במקום כל כך לא נכון. ובפרט שכבר היה לחי בקיר, והוא שינה מהמקום שהיה ועשה לחי בצד ממש. ניכר שהעובד בודאי לא ידע שצריך לכונן את הלחי תחת החוט, או שהוא לא ידע בכלל שיש קשר בין הלחי לחוט.

אמנם אין טענה עליו, כי הוא בעל מלאכה, ולא בעל עירוב, הבעיה היא שחסר תיאום בין בעל העירוב לבעל המלאכה, וזה הכלל שאנו חוזרים ומשננים, אין אפשרות לתת לבעל מלאכה לעשות עירוב, גם אם הוא עבד אצל כמה בעלי עירובים, בכל זאת בכל מקום צריך מומחה שיעמוד איתו בשעת העשייה.

איזה הלכות צריך בשביל לעשות עירוב בחצר?

אין ספור להלכות שכרוכים בכל לחי, בכל עמוד, ובכל מחיצה. אנשים נוסעים כעת למקומות מרוחקים, ומבקשים שנגיד להם איזה הלכות הם צריכים לדעת בשביל לעשות היקף עירוב כשר לחצר. הרי אי אפשר לענות על כוונתה, זה בבחינת ללמוד את כל התורה על רגל אחת. תלוי אם יש גדרות ואיזה סוג גדרות, מה הגובה, ומה גודל הפרצות, באיזה מקום אפשר לעשות צוה"פ, ובאיזה צריך לעשות לבוד, וכו'. חייבים להביא מומחה לעירובים, שבקי גם בהלכות וגם בפרקטיקה, שיראה את המקום בעצמו ויורה מה לעשות. וגם אם זה דורש מחיר, ניתן אותו בשמחה, כי אם נוווה אותו לשאר ההוצאות שמוציאים על היומיום של הנופש, הרי זה מעט מאוד, [ובכל זאת דוקא על העירוב קשה להוציא].

אבל יחד עם הבאת המומחה, נתעניין בעצמנו ונלמד כיצד בודקים ועושים, כי בהרבה מקרים צריכים בכל זאת לדעת לעשות לבוד את התיקונים, או לפקח על הדברים.

ובשאלות ניתן להיעזר במענה הטלפוני של מוקד העירוב 054-8483320 שיעורים ליום ראשון של בין הזמנים, יום רביעי י' אב

בירושלים - בביהמ"ד אהל מרים - מעלות דפנה, בשעה 12:00
במודיעין עילית - ישיבת ביה"ז בהיכל ישיבת אמרי צבי, בשעה 5:30

לקצמפים ולקבוצות ניתן להזמין שיעורים בעירובים בליווי תמונות חויה שמלמדת הרבה, על צורת עשיית העירובים בזמנינו
לתיאום ולהזמנת שיעור 054-8483320

"מדרוך לנופש" בנושא העירובים

לאור הביקוש הרב של הציבור, לדעת בעצמם את הלכות העירובים הנצרכים למקומות נופש, נערך מוקד העירוב להוצאת חוברת מסודרת, הכוללת את ההלכות הבסיסיות של מכלול הדינים המצויים, עם ביאור לרשימת המושגים למתחילים, והלכות ברורות לארבעת הנושאים המרכזיים, בשילוב מדור חידונים לילדים, עם הגרלה נושאת פרסים.

ארבעת הנושאים המרכזיים א. בדיקת גדרות החצר בצימרים בנופש, והשלמתם כהלכה, הוא דבר נערך מאוד מכמה סיבות. א. יש מושבים שאין עירוב, או שהיה עירוב ונפסל. ב. יש מושבים שיש עירוב, והוא ברמה ירודה, שלא היינו מטלטלים בכזה מצב בשאר השנה. ג. רבים נזהרים שלא לטלטל אפילו בעירוב השכונה, ולא מוציאים מבתם, אבל בצימר אינם שמים לב ומוציאים לחצר, כיון שהיא נראית פרטית כמו הבית, ובפרט שהכסאות בדשא ולפעמים אפילו המרפסת פתוחים אל אחורי המושב, וכל מאכל וחפץ שמוציאים לשם, הוא הוצאה וטלטול גמור, כל זמן שהחצר אינה מוקפת כהלכה בפני עצמה.

ב. עשיית עירוב חצרות (הנחת פת של עירוב) במתחם הנופש, הוא דבר מומלץ מאוד, שבהרבה מקרים חייבים בו מן הדין, אפילו רק בשביל להעביר דברים בתוך הבנין בין חדרי הצימרים. ולכן יש לנהוג כך בכל מקום, לעשות עירוב חצרות פרטי בתוך המתחם ע"י הנחת פת עירוב, ולוודא אותו לכל הנמצאים.

ג. שכירות רשות מגוי או חילונו, דבר מצוי בקבוצות ששוכרות מתחם ויש בתוכו שומר גוי קבוע, או איש צוות שגר בדירתו ואינו שומר שבת, ואפילו כמשפחה ששכרה צימר ובעה"ב השכיר אחד מהצימרים לחילונו, צריכים לעשות "שכירות רשות", כדי להתיר לטלטל בתוך הבנין ובתוך המתחם עצמו.

ד. שיעור תחום שבת, מרחק ההליכה המתור בשבת, ע"פ דיני תחום שבת, שונה בגודלו בין העיר לבין המושב. כאשר ביתו של אדם בתוך העיר מותר ללכת אפילו מרחק גדול מאוד כל זמן שהוא בתוך העיר (ע"י רצף של בתים סמוכים), לעומת זאת במושב שטח הבתים קטן, ובמרחק לא גדול, בהליכה קצרה יחסית (15-10 דקות), אפשר להגיע לציאה מתחום שבת ח"ו. ובפרט כשיש מושבים קרובים, שהמרחק ביניהם קטן ואנשים חושבים שמתור ללכת בתוך כל המושב. אבל ההלכה היא, כיון שאינם מחוברים ברצף בתים סמוכים, יש איסור לעבור את האלפיים אמה, אפילו כשהולכים בתוך הישוב הסמוך. ולצערנו מצוי להיכשל ח"ו בציאה מתחום שבת.

פרטי ההלכות בנושאים אלו, ראה בחוברת "מדרוך לנופש".

לקראת הנופש, יוצא לאור ב"ס מדרוך לנופש (המחיר 5 ש"ח)

כולל הלכות לבדיקת החצר, לעשיית עירוב לעשיית שכירות הלכות למקומות שיש היקף ואין שכירות, כללים בסיסיים לדין תחום שבת, ועוד. יהיה ניתן להשיג בעו"ה החל מר"ח אב.

חידון לילדים (מתוך המדרוך לנופש)

המשפטים שלפניכם רומזים למושגים הקשורים לעירובים עליכם לגלות מהו המושג ומהו הדין שרמוז בכל משפט

- יש עלי חוטים, ואני משמש לשני כיוונים.
- אני יכול להיות מכל דבר, אבל אם לא יעמידו אותי במקום הנכון, לא יועיל שום דבר.
- אני דבר נמוך, ובהלכה אני עולה עד לרקיע.
- אותי מותחים חוק, ואפילו ברוח אסור לי לזוז.
- כשבקושי רב יוכלו לעלות עלי, רק אז אחיה כשר.
- כשאני מתעקם, מושכים אותי שאתיישר.
- אם יעברו בי הרבה אנשים, העירוב שלי יפסל.
- תולים אותי על הראש, ולא נותנים לי להיות בצד.
- כשאני בפניה, אני פוסל בשלושה.
- גדלתי והגעתי עד החוט, ומיד האחראי גדע אותי.

בין הפותרים יוגרלו, ספרי קודש, ופרסים שונים.

ניתן לשלוח תשובות בכל ימי בין הזמנים לפקס 15336195849

בכתב ברור עם שם, כתובת וטלפון, מקום לימודים, וכתה

השאלת חגורת מפתח, לטלטול מפתח במקומות שאין עירוב

חגורה מיוחדת נראית כחגורה רגילה, והמפתח הוא הלשונית שבאבזם

דמי שימוש 5 ש"ח, ניתן לשאול בני ברק רח' אור החיים 03-6195849

בקשה מסופרים וסופרות, ומאייירים/ות

דרושים סופרים וסופרות שמעוניינים/ות לתרום מכשרונם עריכת סיפור,

לצורך חוברת סיפורים על נושא העירוב לגיל הצעיר, במגוון רחב של אפשרויות.

האפשרות ניתנת גם למתחילים/ות. הדמיונות לתרום ללא עלות.

ליצירת קשר בענין זה, נא להתקשר לטל' 03-8000024

ניתן לתרום במכשירים של "גדרים פלוס" או "קהילות", ע"י חיפוש - מוקד העירוב". וכן במערכת בטל' 073-2757-008

לברורים בנושאי עירובין, וכן לתרומות וסיוע בהפצת הגליון:

ניתן לקבל את העלון במייל כשר, לשלוח בקשה ל- 83320@GMAIL.COM